



Széplaki Erzsébet

Gyakorláshoz

Ami a 8. évfolyamos
Nyelvtan és helyesírás munkatankönyvből kimaradt



Anyanyelvismeret

- 1. Írj a következő mondatok után 1-t, ha az alárendelő összetett mondatra, 2-t, ha a mellérendelő összetett mondatra, X-t, ha mindkettőre, vagy ha egyikre sem igaz!**

Legalább két tagmondatból áll. _____

Tagmondatai egyszerű mondatokban is felírhatók. _____

Elmaradhat belőle a kötőszó. _____

Egyik tagmondata a másiktól hiányzó mondatrészt fejt ki. _____

Csak főmondatokból áll. _____

Az utalószó segít a fajtájának a felismerésében. _____

Főmondatból és mellékmondatból áll. _____

Bármilyen mondatfajta lehet. _____

- 2. A tankönyveidben gyakran találkozol következtető és magyarázó mondatokkal. Jelöld X-szel a mondatához tartozó ábrát!**

A különféle kötőszók a tagmondatok közötti tartalmi összefüggést jelzik, ezért a mellérendelő mondatokban fontos szerepük van.



József Áron idegenben keresett munkát, így a három kisgyerek apa nélkül maradt.

Az agyvelő rendkívül bonyolult hálózat, ugyanis hihetetlenül sok kapcsolódási lehetősége van.

Az Északi-középhegységben a legalacsonyabb a hőmérséklet, hiszen ez hazánk legészakibb és legmagasabb tája.

- 3. Jelöld a mondatrészek alá az okot és az okozatot, nevezd meg a mellérendelő összetett mondatok fajtáját!**

A mellérendelő összetett mondat fajtája

Valaki jár a ház előtt, ezért ugat a kutya.

Holnap nem mehetek moziba, hiszen edzésem lesz.

Hibátlanul oldottad meg a feladatokat, így te lettél az első.

Nemsokára itt vannak a vendégek, tehát megteríthetünk.

- 4. Szerkessz kapcsolatos mondatokat az alábbi szavak felhasználásával!**

a, ereszkedett, és, hideg, köd, lett, vidékre

5. Olvasd el az alábbi mondatokat!

Fölkerestem a barátomat, azt, akit hetek óta nem láttam.

Akik nem voltak őszinték hozzád, azoknak a véleményére adtál.

Megnéztem azt a filmet, amelyet mindenki dicsért.

Megnéztem a filmet, azt, amelyet mindenki dicsért.

a Karikázd be az utalószókat, és keretezd be a kötőszókat!

b Elemezd a fenti mondatokat!

c Ábrázold az elemzett mondatokat!



6. Olvasd el a következő mondatokat!

Végre megjött a vendégünk, az, akit türelmetlenül vártunk. Annyi finomságot tettünk az asztalra, amennyit az elbírt. Olyan itallal kínáltuk, amilyen a legjobban illett az ételekhez. Mindig annak a szavára figyeltünk, aki éppen beszélt.

a Készítsd el a mondatok szerkezeti ábráját!



b Állapítsd meg a mondatokból kiemelt szavak szófaját!

végre: _____ türelmetlenül: _____

annyi: _____ illett: _____

legjobban: _____ mindig: _____

annak: _____ éppen: _____

c Bontsd szóelemekre az alábbi szavakat!

vendégünk: _____

finomságot: _____

legjobban: _____

ételekhez: _____

figyeltünk: _____

○ **7. Elemezd az alábbi mondatokat!**

Annyi lesz a munkám, hogy estig sem végzek vele.

Ők azok, akik mindig készülnek az órára.

Akkora volt a rendetlenség, hogy nem tudtunk bemenni a szobába.

Mint amilyen a fa kérge, olyan lett a nagyapám keze a sok kapálástól.

a **Ábrázold az elemzett mondatokat! Nevezd meg a sajátos jelentéstartalmukat is!**



b **Nevezd meg a fenti mondatokból kiemelt szavak szófaját!**

annyi: _____ mindig: _____

vele: _____ akkora: _____

lenni: _____ rendetlenség: _____

akik: _____ mint: _____

c **Írd le azokat a szavakat a fenti mondatokból, amelyekre igazak az alábbi szóképletek!**

névszótó + képző + képző: _____

igező + múlt idő jele + igei személyrag: _____

névszótó + birtokos személyjel: _____

névszótó + képző + igei személyrag: _____

 **8. Olvassátok el az alábbi mondatokat!**

1. Mimikáddal annak üzensz, akivel megismerkednél.

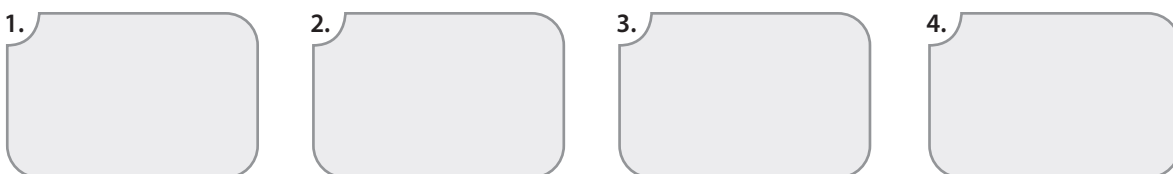
2. Nincs is jobb annál, mint ha értik az üzenetedet.

3. Beszéded elárulja azt, ki vagy.

4. Beszélgetéskor törekedj arra, hogy megismerd mások gondolkodását!

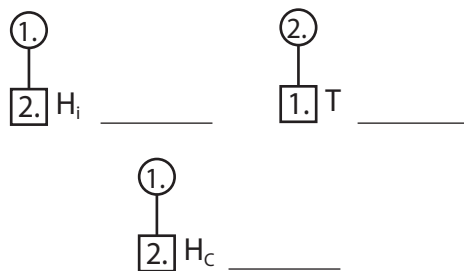
a **Elemzéssel állapítsátok meg a fenti mondatok szerkezetét!**

b **Készítsétek el a szerkezeti ábrájukat is!**



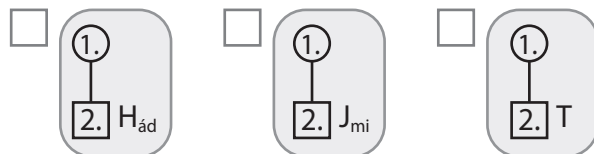
9. Válaszd ki a felsorolt szólások és közmondások közül az alárendelő összetett mondatokat, és írd a számukat a megfelelő ábra mellé!

1. Ki mit főzött, egye meg!
2. Nagy az öble, de vékony a dongája.
3. A kutya is füvet eszik, mikor beteg.
4. Akár az egyik öklömet harapom, akár a másikat.
5. A nyeret üti, hogy a ló érezze.



10. Elemezd a mondatokat, majd írd a mondat számát a megfelelő ábrához!

1. Nem sejtettem azt, hogy elutaztok.
2. Sejtelmem sem volt arról, hogy elutaztok.
3. Nem volt olyan sejtésem, hogy elutaztok.



11. Írd le, kinek melyik verséből való az idézet!

- | | |
|---|--|
| 1. Előre hát mind, aki költő,
A néppel tűzön-vízen át! | 2. A rakodópart alsó kövén ültem,
Néztem, hogy úszik el a dinnyehéj. |
| 3. Legszebb a sárga. Sok-sok levelet
e tintával írnék egy kisleánynak. | 4. Még ifjú szívemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet... |

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

a Húzd alá az idézetekben található szóösszetételeket!

b Másold le őket csoportosítva!

Alárendelő szóösszetételek: _____

Mellérendelő szóösszetételek: _____

12. Egészítsd ki a mondatokat a megfelelő alanyos összetételekkel!

hasznavehető, dércsípte, napsütötte, szavahihető, egérrágta, szüette

Egy _____ őszi reggelen az erdőszélre sétáltunk a nagyapámmal. Kezében a _____ sétabotjával azt magyarázta, hogy milyen finom a _____ csipkebogyó. A nagyapám nagyon _____ ember. Otthon nagymamám egy _____ szakácskönyvben megtalálta a csipkelekvár elég _____ receptjét.

Helyesírás, nyelvhelyesség

- 1. Húzd alá a helyes köznyelvi szóhasználattól eltérő kifejezéseket, majd írd le a helyes mondatokat a vonalakra!**

A feladat megoldásánál senki sem hibázott.

Sokféle friss gyümölcsöket lehet kapni a piacon.

A Gergő az egyik legjobb tanuló az osztályba.

- 2. Húzd át a szópárok közül a helytelenül leírt szót!**

bátja – bátyja, látja– láttya, anja – anyja, kinja – kínnya,

tudja – tuggya, higgye – higgye, botja – botya

- a** Csoportosítsd az aláhúzott szavakat az alábbi szempontok szerint! Karikázd be azt, amelyiket nem tudod!

Összeolvadás

Írásban nem jelölt teljes hasonulás

- 3. Húzd alá a helyesírási hibákat a következő közmondásokban!**

Úgy verj éket a kemény fába, hogy a szemedbe ne pattannyon.

Ki tuggya, mikor rántják ki alóla a gyékényt.

Lelkiismeret tuggya legjobban, mit ember titkon cselekszik.

- a** Írd le helyesen a népi bölcsességeket!

- b** Nézz utána a közmondások jelentésének!

- 4. Tedd ki a hiányzó vesszőket a következő idézetekbe!**

1. Éj van-e vagy szemem világa veszett ki? _____

2. Hej pedig üresen vagy félig rakottan

Nagy szénás szekerek álldogálnak ottan. _____

- a** Karikázd be az összetett mondat sorszámát!

- b** Írd az idézet utáni vonalra, kinek melyik művéből való!

5. A következő szavak Tótfalusi István *Vademecum* – *Szokatlan szavak szótárából* valók.

a Írd le tömören a szavak jelentését!

gacsos lábú: _____

gáláns: _____

gavallér: _____

gazsulál: _____

b Alkoss rövid szöveget a szavak felhasználásával a megadott terjedelemben! A szavakat toldalékolhatod.

6. Húzd alá a következő mondatokban előforduló helyesírási hibákat, majd írd le hibátlanul a mondatokat!

Vannak ojan madárfajok, amejek a hideg elöl délre költöszködnek.

Idén annyi túrista érkezett Magyarországra, amennyi az elmúlt két évben együttesen.

7. Egészítsd ki a szöveg hiányos szavait!

Mindenki előtt világo____á vált, hogy megint nyakukon a délutáni csúcsforgalom. Mint csi____ag az égen, a____i ember lett az utcán. Természete____é vált, hogy az autók csak ho____as várakozás után juto____ak át a zöld jelzésen. A____ora lett a zsúfoltság, amekkora a nagyvárosokban is csak ritkán fordul elő.

8. Pótold a hiányzó írásjeleket Móricz Zsigmond *Hét krajcár* című művének részletében! A munkádat az irodalomkönyvedben található szöveg alapján ellenőrizheted.

El is bámultam nagyon mikor az édesanyám kutat kutat benne tút gyűszűt ollót szalagdarabokat zsinórt gombot mindent szétkotor s egyszerre csak azt mondja nagy bámulva

Elbújtak

Micsodák

A pénzecskék – szólt felkacagva az anyám

9. **Mást jelent a szó, ha másképp választod el. Írj szómagyarázatot az elválasztáshoz!**

megint, mustár

10. **Gyűjts alárendelő összetételeket a következő témakörökben a példák alapján!**

Művészetek: bronzszobor, festőállvány, _____

Öltözködés: télikabát, alszoknya, _____

Informatika: számítógép, _____

Lakberendezés: asztalfiók, hálószoza, _____

Oktatás: magyartanár, matematikaóra, _____

11. **Keresd meg azokat az utótaghoz illő előtagokat, amelyeknek mindegyike népnév!**

_____ krém, _____ krémes, _____ tűz,

_____ dinnye, _____ szőnyeg, _____ nátha,

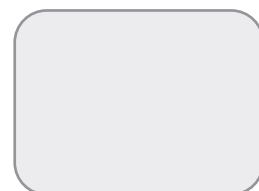
_____ csavar, _____ ponty, _____ saláta,

_____ fal, _____ bunda, _____ szalonna

_____ ülés, _____ kulcs, _____ szoknya

12. **Alkoss mondatokat a következő kifejezéspárokkal, hogy egyértelmű legyen a jelentésük! Rajzold le az első kifejezéspár jelentését!**

háromszög – három szög, tízperc – tíz perc



13. **Alkoss összetett és többszörösen összetett szavakat a következő egyszerű szavakból! Ügyelj a helyesírásra!**

könyv, tenisz, labda, kulcs, őz, fiók, tár, bajnokság,

asztal, világ, kosár, láb, gomba, szelet, hús

Kéttagú: _____

Háromtagú: _____

Négytagú: _____

